

Egyház és iszlám

A „La Civiltà Cattolica” megtöri a csöndet

A Vatikán szokatlan keménységgel leplezi le a muzulmán országok keresztény kisebbségeinek kíméletlen elnyomását a tekintélyes folyóiratban

Írta: Sandro Magister

RÓMA – A II. János Pál pápa által 2003. október 21-én kreált bíborosok közül föltűnően kimaradt Michael Louis Fitzgerald érsek, a Vallások Közti Párbeszéd Pápai Tanácsának (Pontifical Council for Interreligious Dialogue) elnöke.

Általános magyarázat szerint Fitzgerald érsek az iszlám iránti túl engedékeny nézetei miatt nem lehetett bíboros. Az 1850 óta megjelenő „La Civiltà Cattolica” cikke – amely határozottan szembenáll Fitzgerald fölfogásával – az érsek eltávolításával egyidőben látott napvilágot.

A római jezsuiták szerkesztésében megjelenő „La Civiltà Cattolica” igazi különlegesség. A folyóirat minden egyes cikkét a Vatikán államtitkára még megjelenés előtt felülvizsgálja, ezért a lap az ő gondolatainak hű tükre.

A 2003. október 18-i szám szokatlanul éles hangú cikket közöl a muzulmán országokban élő keresztény kisebbségek helyzetéről. A dolgozat központi gondolata az, hogy „az iszlám egész története során harcias és hódító arcát mutatta”; és „Európa majd ezer éven át az iszlám fenyegetettség árnyékában élt”; ami pedig az iszlám világ keresztény népeiből egyáltalán megmaradt, az véres üldözésektől és „szüntelen elnyomástól” szenved.

Az alábbiakban – jelentéktelen rövidítésekkel – közöljük a „La Civiltà Cattolica” 2003. október 18./3680. számában megjelent cikket, amelyet a szerkesztőség szíves engedélyével adunk közre.

A muzulmán világ keresztényei

Írta:
Giuseppe De Rosa SJ

Fordította:
Viz Péter

Hogyan élnek a muzulmán világ keresztényei? [...] Mindenekelőtt emeljünk ki egy látszólag furcsa tényt: Észak-Afrika országaiban (Egyiptom, Líbia, Tunézia, Algéria, Marokkó) még a muszlim invázió előtt és a vandál betörések ellenére, virágzó keresztény közösségek léteztek, amelyek olyan fényes elmékkel ajándékozták meg az egyetemes egyházat, mint az ókeresztény teológus Tertullianus; a 258-ban mártírhalált halt Szent Ciprián karthágói püspök; Szent Ágoston hippói püspök; vagy Szent Fulgentius, Ruspe püspöke. De miután az arabok leigázták, a kereszténységet annyira elnyelte az iszlám, hogy lényegileg ma már – az egyiptomi népesség 7-10%-át kitevő kopt ortodox és egyéb kisebbségként – csupán Egyiptomban van jelen.

Ugyanez vonatkozik a Közel-Keletre (Libanon, Szíria, Palesztina, Jordánia, Mezopotámia) is, ahol fejlett keresztény közösségek működtek már az iszlám hódítás előtt. Helyükön – az egyetlen Libanon kivételével, ahol a népesség jelentős része keresztény – mostanra csak kis keresztény csoportok maradtak.

A mai Törökország területén élt keresztények az első századok folyamán megalkották a liturgia, teológia és kolostori élet napjainkban is eleven alapjait. A szeldszuk török betörés és Konstantinápoly 1453-as eleste (II. Hódító Mehmed szultán) vezetett az Oszmán Birodalom megalapításához, ami az Anatóliai-félsziget keresztényeinek közeli végét jelentette. Törökország keresztényeinek száma közel százezer. Kis részük Phanar – a konstantinápolyi ökumenikus pátriárka székhelye – környékén élő ortodox hívő. A primási rangú pátriárka bensőséges kapcsolatban áll a Nyugat és Kelet nyolc pátriárkátusának és autokefál egyházainak mintegy 180 millió hívével.

Határozottan állíthatjuk, hogy ahol az iszlám katonai ereje megjelent – melynek gyorsasága és féltelensége a történelemből ismert –, ott gyakorlatilag a rendkívül erős és évszázados múltra visszatekintő kereszténység eltűnt vagy kis szigetekre zsugorodott a végtelen iszlám óceánban. Ennek okára nehéz magyarázatot találnunk. [...]

A kereszténység kisebbséggé sorvadása nem az erőszakos vallásüldözés, hanem az iszlám államnak való alávetettség következménye. [...]

HARCIAK ISZLÁM: „DZSIHÁD”

Az iszlám törvény három részre osztja a világot: dar al-harb (háború háza), dar al-islam (iszlám háza), és dar al-'ahd (fegyvernyugvás háza); vagyis azok az országok, amelyekkel szerződést kötöttek. [...]

Az iszlám törvény a „háború házába” tartozó országokkal szemben csak a „szent háború” (dzsihád) fogalmát ismeri, ami Allah útján kifejtett „erőfeszítést” jelent.

Ez kettős értelmű kifejezés, mindkettő egyaránt lényeges, és elválaszthatatlan egymástól. A dzsihád elsősorban „erőfeszítés”, amit a Qur’an előírásaihoz hű muzulmán magára vállalni köteles, így növelve Allah iránti „alávetettségét” (iszlám). Másodsorban olyan „erőfeszítés”, miáltal a muszlim „Allah útján harcol”, vagyis küzd a hitetlenek ellen, és az egész világon terjeszti az iszlámot. A dzsihád az egyik legfontosabb előírás, olyan jelentős, hogy gyakran az iszlám „hatodik pillérének” is mondják.

A „szent háborúnak” való feltétlen engedelmesség rávilágít, hogy az iszlám története miért egyenlő a hitetlenek földjéért vívott véget nem érő háborúk sorával. [...] Az iszlámra rányomja bélyegét a keresztény Nyugat-Európa és a – Konstantinápoly központú – Keletrómai Birodalom meghódításának eszméje. Az iszlám és a kereszténység ezért vívott hosszú századokon át elkeseredett háborúkat, melyek egyrészt Konstantinápoly (1453), Bulgária és Görögország leigázását, másrészt – az 1571-es lepantói tengeri ütközetben – az Oszmán Birodalom vereségét hozták.

De az iszlám hódító lelkülete nem halt meg Lepantónál. Az Európába behatoló muzulmánokat csak 1683-ban sikerül megállítani, amikor III. Sobieski János lengyel király keresztény serege fölszabadítja Bécset az oszmán-török ostrom alól. [...] Európa majd ezer évig élt az iszlám fenyegetettség árnyékában, amelynek során kétszer is végveszélybe sodródott.

Az iszlám harcias és hódító lelkülettel dicsőíti Allahot [...] a „pogányokkal” szemben, akik választhatnak: iszlámra térnek vagy megölik őket. [...] A Könyv népe (keresztények, zsidók, „szabeusok”) elleni harcra szólítja a muzulmánokat: „[harcoljatok ellenük] mindaddig, amíg megadják a jótettért járó dzsizját, lévén, hogy becsületüket-vesztettek ők!” (Qur’an 9:29 szúra). [...]

A „DZIMMA” RENDSZER

Az iszlám törvény a muszlim állam területén élő keresztényeket, zsidókat és szabeusokat – fajra, nyelvre és származásra való tekintet nélkül – alacsonyabb társadalmi osztályba sorolja. A saría elutasítja a nép, illetve polgár fogalmat, és csak az ummát (az egyetlen iszlám közösséget) ismeri el. A muzulmán az umma tagja, és bármelyik iszlám országban él, azt tekinti hazájának: azonos törvények, szokások uralkodnak fölötte, és ugyanolyan megbecsülésnek örvend.

A „Könyv népe” a dzimmához tartozik. A dzimma olyan kétoldalú szerződés, amelyben az iszlám állam engedélyezi a „Könyv népének”, hogy saját földjén éljen, megtűri vallását, és személyi, vagyoni, valamint külső ellenséggel szembeni „védelmet” biztosít számára. Ezáltal a „Könyv népe” (ahl al-kitab) „védett néppé” (ahl al-dzimma) válik. Cserébe adót (dzsizja) kell fizetniük az iszlám államnak, amely azonban csak az egészséges, szabad férfiakra vonatkozik. A nők, gyerekek, idősek és betegek mentesülnek ez alól. A földterületért sarcot (haram) szednek.

A dzimmi hívők nem gyakorolhatják vallásuk külső jegyeit: tilos harangozniuk, és nem tarthatnak körmenetet, sem ünnepélyes temetést. Nem árusíthatnak kegytárgyakat, sem más, muzulmánok számára tiltott árut. A muszlim férfi keresztény vagy zsidó felesége szabadon gyakorolhatja vallását, és fogyaszthat mohamedánok számára tiltott disznóhúst, illetve bort is. Fölújíthatják már meglévő templomaikat vagy zsinagógáikat, de – hacsak nincs földjük – újat nem

építhetnek. Ennek oka az, hogy az építkezés muzulmán területet foglalna el, amit nem szerezhetnek meg, mivel az a muszlim hódítások következtében örökre Allah „szent földje”.

A 9:29 szúra megerősíti, hogy a „Könyv népével” szemben – fenti adófizetési kötelezettségükön kívül – bizonyos megszorításokat kell alkalmazni: különleges ruhát kell hordaniuk, nem viselhetnek fegyvert, és nem ülhetnek lóra. A dzimmi nem lehet katona, állami hivatalnok, nem tanúskodhat muszlim ellen, nem vehet feleségül muszlim lányt, nem lehet kiskorú muszlim gyámja, és nem tarthat mohamedán rabszolgát. Ingatlant nem örökölhet muzulmántól, sem az tőle, de ingóságot igen.

A dzimmi elsősorban iszlámra téréssel mentesülhet az alávetettségből, amit a muzulmánok – főként az első századokban – nem néztek jó szemmel, hiszen a csökkenő személyi és földadók komoly anyagi veszteséget jelentettek számukra. Másik lehetőség a „szerződés” megszegése, azaz, ha a dzimmi fegyvert fog a muszlim ellen, megtagadja az adófizetést, megszöktet egy muzulmán nőt, káromolja vagy megsérti Mohamed prófétát vagy az iszlámot, illetve áttérésre buzdít egy mohamedánt. Büntetése az ügy súlyának megfelelően: tulajdon elkobzás, rabszolgaság, vagy halál – hacsak föl nem veszi az iszlámot, ekkor ugyanis mentesül a megtorlástól.

KÖVETKEZMÉNY: A KERESZTÉNYSÉG MEGSEMISÜLÉSE

A századokon át tartó dzimma státusz a muzulmán országok kereszténységének lassú de biztos pusztulásához vezetett. A világi alávetettség nem tette lehetővé közhivatal vállalását, a vallási alsóbbrendűség pedig megfojtotta a hitéletet. Ezért számukra csak két megoldás maradt: kivándorlás, vagy – gyakrabban – az iszlámra térés. Keresztény férfi áttérés nélkül nem vehet feleségül muszlim nőt, részben, mert a gyerekek apjuk hitét öröklik. Iszlámra tért keresztény könnyen elválhat, míg a kereszténység tiltja ezt. Ettől eltekintve, a muzulmán világ keresztényei egymás között is súlyosan megosztottak – gyakran ellenségesek –, mivel különböző felekezetekhez (kalcedóni és nem-kalcedóni) és rítushoz (keletiszír, antiochiai, maronita, alexandriai-kopt, örmény, bizánci) tartoznak. Egymás támogatása ezért szinte lehetetlen volt.

Ez a kíméletlen, „Omár szerződésének” nevezett dzimma rendszer több mint ezer évig – vagy még tovább – tartott az egész muzulmán világban. A keresztényeket nemcsak új templomok építésétől és a meglévők karbantartásától – legyenek bármilyen romosak – tiltották el, de legszebb bazilikáikat mecsetekké alakították át. (Ha egy jó szándékú muszlim kormányzótól mégis kaptak építési engedélyt, a keresztény templom a környék mecseteinél csak kisebb lehetett.) A templom-mecset soha nem lesz már keresztény, mert egy mecset örökre mecset marad.

A dzimma lét következtében „megsemmisültek” a keresztény közösségek, és sok keresztény tért – politikai, szociális vagy gazdasági okokból – iszlámra, hogy jobb álláshoz, társadalmi megbecsüléshez jusson, vagy részt vehessen a kormányzati, politikai és katonai életben, és hogy ne kelljen állandó hátrányoktól szenvednie.

A dzimma rendszer bizonyos mértékig átalakult az utóbbi századok során – részben, mert a polgárság eszméje és a polgárok állam előtti egyenlősége a muszlim államokban is megjelent. A hagyományos dzimma koncepció azonban

ma is él. [...] A keresztényt – akarja vagy sem – minden dzimma státuszára emlékezteti még akkor is, ha a fogalom a muzulmán többségű országok jó részének törvénykezésében ma már nincs jelen.

A keresztények jelen helyzetének megértéséhez vissza kell utalnunk a 19-20. századra. A 19. századi Oszmán Birodalomban még érvényben lévő millet rendszerben liberális „szabályokat” – tanzimat – vezettek be. [...] A század második felétől az első világháború végéig tartó időszak – az irodalom, nyelv, és gondolkodás terén – az arab világ Nyugati hatásra keletkezett „újjáéledési” (Nahda) mozgalma. Az értelmiség nagy részét áthatották a liberális eszmék.

A keresztényeket szoros kapcsolat fűzte a Nyugati nagyhatalmakhoz – főként Franciaországhoz és Nagy-Britanniához. Ezek a hatalmak az Oszmán Birodalom bukása után protektorátust szereznek a birodalomhoz tartozó országok fölött, amely nagyobb polgári, vallásszabadságot és kulturális fejlődést biztosít az ott élő keresztényeknek. A 20. század első felében különböző nacionalista, szocialista és szekuláris irányzatok születnek. Ilyen volt a Baasz (Ba'th) Párt – az Arab Megújulás Szocialista Pártja –, melyet a görög-ortodox keresztény Michel 'Aflaz szír professzor az 1930-as évek végén alapított Damaszkuszban. Pártja 1953-ban egyesül a libanoni görög-ortodox keresztény Antun Száda által 1932-ben létrehozott Szír Néppárttal. Tehát több iszlám országban nyugat-európai szekuláris és liberális eszmék ihlette politikai rendszerek születtek.

RADIKÁLIS ISZLÁM

Ezek a fejlemények – az iszlám tisztaságát veszélyeztető és léteire halálos fenyegetést jelentő, a kereszténységgel azonosított Nyugat „korrupt” szokásaitól és világiasságától való félelem következtében – kemény ellenállásra találtak az iszlám világban. Ezt csak táplálta a Nyugat iránti harag, amiért az az iszlámra – ami „a legjobb közösség, amely létrejött az embereknek” (3:110) – meri erőltetni saját politikai hatalmát. Az umma, „amely fölhív a jóra, megparancsolja, ami helyénvaló, és megtiltja, ami elvetendő” (3:104), „megveti” a Nyugati szokásokat.

Ezzel létrejön a „radikális iszlám”, a csalódott muzulmán tömegek szócsöve, melynek legfontosabb képviselői Egyiptomban Hasszán al-Banna, Szajjid Kutb, Abd al-Kadir 'Uda – a Muzulmán Testvériség megalapítói –, Pakisztánban Abu al-Ali al-Maududi, Iránban pedig Khomeini ajatollah. Híveiket megtaláljuk Dakartól Kuala Lumpurig. [...]

KERESZTÉNYEK MA A MUZULMÁN VILÁGBAN

A radikális iszlám mára számos keresztény lakta muzulmán országban teret nyert, és célja a saría elterjesztése az iszlám világban, ami nemcsak megnehezíti az ottani keresztény kisebbségek életét, de pusztá létük is veszélybe kerül. Ez az oka tömeges kivándorlásuknak Európába, az Egyesült Államokba, Kanadába és Ausztráliába. [...] Az 1993 óta Egyiptomból, Irakból, Jordániából, Szíriából, Libanonból, Palesztinából, és Izraelből emigrált arab keresztények számát több mint 3 millióra becsülik. Az utóbbi tíz évben a Közel-Keletet elhagyók aránya 26,5%-ról 34,1%-ra emelkedett.

Meg kell említenünk a muzulmán országok súlyos keresztényellenes atrocitásait is. Iszlám fanatikusok brutálisan lemészárolták az algériai Orán püspökét, Pierre

Claveriét (1996), hét Tibehirini trappista szerzetest (1999), négy Fehér Atyát (1994) és hat nővért. A gyilkosságokat több muszlim szervezet elítélte. 2001. október 28-án a 156 milliós (96%-ban muszlim) Pakisztánban – ahol 3,8 millió keresztény él – muzulmánok megtámadták Bahawalpur Szent Domonkos templomát, és agyonlőttek 18 keresztényt. 1998. május 6-án John Joseph katolikus püspök öngyilkosságot követett el, tiltakozásul a blaszfémia törvény ellen, amely halállal büntet mindenkit, aki – „szóval, tettel, utalással; közvetve vagy közvetlenül” – megsérti Mohamed prófétát. Ha valaki Jézus Krisztust Isten Fiának meri nevezni, ezzel már meg is sértette Mohamedet, mert ő mondta, hogy Jézus nem Isten Fia, csak „szolgája”. Ez a törvény állandó életveszélyt jelent a keresztények számára.

Nigériában – ahol 13 szövetségi állam bevezette a sariát – több ezer keresztény lett a véres események áldozata. Komoly keresztényellenes megmozdulások voltak a Fülöp-szigetek déli részén, a 212 milliós, legnépesebb muszlim államban, Indonéziában, Jáván, Kelet-Timorban, és a Maluku-szigeteken is. A legtragikusabb – és sajnos a Nyugat által elfeledett! – helyzet azonban Szudánban van, ahol az északi arab muzulmánok, a déliek pedig fekete-afrikai keresztények és részben animisták. Az országban G. M. Nimeiri elnök uralma óta polgárháború dúl a sariát Észak-Szudánban bevezetett és a kereszténységét védő Dél-Szudánra erőszakkal kiterjeszteni akaró felek között. Észak-Szudán teljes – Nyugati olajexportjából finanszírozott – haderejét beveti, hogy elpusztítsa a keresztény településeket, megakadályozza humanitárius segélyek szállítását, elpusztítja a dél-szudániak létfenntartáshoz nélkülözhetetlen állatait, és portyáikban főleg keresztény nőket ejtenek foglyul, akiket Északra hurcolva megerőszakolnak, rabszolgának vagy ágyasnak adnak el idős, gazdag férfiaknak. Az Amnesty International 2001-es jelentése szerint: „az 1983-ban kiújult polgárháború 2000 végéig körülbelül 2 millió halálos áldozatot követelt, és több mint 4,5 millió embernek kellett szülőföldjéről elmenekülnie.” A légitámadások, tömegmészárlások és kínzások következtében tízezrek hagyták el az olajban gazdag Felső-Nílus vidéki otthonaikat.

A Nyugat – melynek Szaúd-Arábia a legnagyobb olajszállítója – nem érdekelt a bilaterális kapcsolatok megzavarásában. A vahabita ország nemcsak templom vagy akár a legkisebb kápolna építését tiltja, de a mise vagy a keresztény hitre utaló bármilyen jel is a legszigorúbb büntetést vonja maga után. Az 1 millió Szaúd-Arábiában dolgozó keresztény vendégmunkást erőszakkal megfosztják hite gyakorlásától. Csak a külföldi olajtársaságok tulajdonát képező épületekben misézhetnek, s a hívők ekkor is elbocsátásukat kockáztatják. Szaúd-Arábia eközben – ahelyett, hogy saját szegényeiről, vagy a többi mohamedán ország nincstelenjeiről gondoskodna – olajdollár milliárdokat költ európai mecsetek és medreszék építésére, valamint a Nyugatra küldött imámok finanszírozására.

Gondoljunk a római Monte Antenne mecsetre, amihez a telket az olasz kormány adományozta, s melynek építési költségeit Szaúd-Arábia viseli, hogy Európa legnagyobb mecsetje a kereszténység szívében hirdesse az iszlámot.

Elérhetőségeink:

CSI-Magyarország
1242-Budapest, Pf 291
Telefon: +(06) 28 440-656
Fax: +(06) 28 440-656
www.csi-magyarorszag.hu
email: peter.viz@csi-magyarorszag.hu

Adományok

OTP Bank Rt

Számlaszám

Forint: 11707024-20452708
IBAN: HU30 1170 7024 2045 2708 0000 0000

EUR 11763079-11818887
IBAN HU71 1176 3079 1181 8887 0000 0000

A magyar kuratórium tagjai:

Gelley Anna (Elnök)
Bánki Zsolt
Biacsi Dávid SJ (Bejrút)
Farkas Olivér
Katona István Püspök
Németh Géza
Szörényi László

Copyright

A tanulmány bármilyen eszközzel történő közléséhez a Christian Solidarity International képviselőjének előzetes hozzájárulása szükséges.